

کارگاه آموزشی

حسن تعلیل ، حس آمیزی

و اسلوب معادله

— کنکور فرهنگیان —

جلسه بیست و سوم

مدرس: محمد جواد بانسی

حسن تعلیل

آوردن علتی تخیلی و شاعرانه و بی ربطی برای امری واقعی و طبیعی حسن یعنی زیبایی و تعلیل یعنی علت آوردن از حکیمی پرسیدند که: چرا استماع تو از نطق زیادت است؟ گفت: زیرا که مرا دو گوش داده اند و یک زبان. می گوید آدمی به این دلیل دو گوش دارد و یک زبان که خواسته اند بیش از آن که سخن بگویند، بشنود.

قطب نما ی یافتن حسن تعلیل :

1. آیا برای امر طبیعی و موضوع واقعی، علتی بیان شده است؟ (اگر پاسخ بله بود، سوال دوم را میپرسیم)

2. آیا این علت در عالم واقع، ربطی به آن موضوع دارد؟ (اگر پاسخ خیر بود، حسن تعلیل داریم)
هزار پیرهن از شوق میکند پاره / به گوش غنچه چو بانگ هزار می آید
رسم بدعهدی ایام چو دید ابر بهار / گریه اش بر سمن و سنبل و نسرين آمد
نکته : نسبت به کلماتی مثل «از آن روی»، «زان»، و حروفی که برای بیان علت به کار میروند حساس میشویم. برخی از حروف تعلیل: تا، که، زیرا، چون و ..

حسن تعلیل

نکته : گاهی شاعر برای موضوعی، علتی زیرکانه و رندانه می آورد تا از تلخی آن موضوع بکاهد. آن را نیز حسن تعلیل میداتیم .

نه خلاف عهد کردم که حدیث جز تو گفتم / همه بر سر زبانند و تو در میان جانی
* حسن تعلیل در کنکور سراسری :

به خون لعل فرورفت کوه سنگین دل / چو در محبت شیرین هلاک شد فرهاد
ز رشک قامت او ناله خاست از دل سرو / ز شرم عارض او هاله بست بر رخ ماه
از آن از اشک خالی نیست چشمم / که پندارم شراب لاله رنگ است
ابر از آن پیدا شود کز رشک خورشید رخت / استین بر رخ نهد یا دامن تر آفتاب
بوی خوش آهوی تو بر دشت گذر کرد / داغ جگر لاله ستان ناف ختن شد

تست آموزشی

در کدام بیت حسن تعلیل وجود ندارد ؟

- 1 (عجب نیست از خاک اگر گل شکفت / که چندین گل اندام در خاک خفت
- 2 (خورشید فروزنده شبی پرده نشین شد / کآمد به در از پرده مه چارده تو
- 3 (اشک غماز من ار سرخ برآمد چه عجب / خجل از کرده خود پرده دری نیست که نیست
- 4 (هر گه به صد کرشمه پری وار بگذری / بر چشم خود فرشته کشد خاک راه تو

حس آمیزی

در آمیختن برخی از حواس ششگانه یا هم است. به عبارت دیگر اگر موضوعی را که مربوط به یکی از حواس پنجگانه جسمانی نیست، با آن مرتبط بدانیم، یا به عرصه ی حس آمیزی گذاشته ایم. ما دارای پنج حس بدنی (ظاهری) هستیم:

1. بینایی با ابزار چشم: درك رنگ، روشنی یا تاریکی اجسام
  2. بویایی با ابزار بینی: درك بو و عطر اجسام
  3. چشایی با ابزار زبان: درك طعم و مزه اجسام خاصه خوردنی ها و نوشیدنی ها
  4. شنوایی با ابزار گو: درك صدا و طیف های صوتی
  5. لامسه (بساوایی) با ابزار پوست: درك سطح اجسام و دما
- علاوه بر این 5 حس، از حس ششمی نیز به نام حواس ذهنی که خاخ درك امور انتزاعی است، برخورداریم.

مثال: دیدن صدا - لمس نگاه - لمس عطر - نگاه گرم
نکته: لب شیرین حس آمیزی نیست. زیرا لب طعم پذیر است.
چه میگوی چنن شیرین که شوری در من افکندي؟

حس آمیزی

حس آمیزی در کنکور سراسری :
گر تو خواهی که یکی را سخن تلخ بگویی / سخن تلخ نباشد چو برآید به دهانت
چو سرو، میل چمن کن که صبح دم در باغ / سماع بلبل شیرین کلام خواهد بود
با باد بوده همره بوی تو در سحرگه / گلها شنیده بویت خود را به باد داده
معنی رنگین به نازک دل رساند خویش را / باده گلگون ندارد بهتر از مینا نقاب
از صدای سخن عشق ندیدم خوشتر / یادگاری که در این گنبد دوار بماند

در کدام بیت حس آمیزی وجود ندارد؟

- 1) بامن به سلام خشک ای دوست زبان تر کن / تا از مره هر ساعت لعل ترش افشانم
- 2) ما گرچه مرد تلخ شنیدن نه ایم لیک / تلخی که از زبان تو آید شنیدن نیست
- 3) تاتورا آن بو کشد سوی جنان / بوی گل باشد دلیل گلستان
- 4) آن بلبلم که چون کشم از دل صغیر گرم / بوی محبت از نفسم میتوان شنید

اسلوب معادله

اگر تمثیل حالت معادله ای برابر به خود بگیرد، اسلوب معادله است. یعنی اینکه يك مصراع موضوع موردنظر باشد و کل مصراع دیگر مثال آن موضوع . نکات : 1 . دو مصراع هیچ ربط معنایی با هم ندارند .

2 . دو مصراع دو جمله متفاوتند و استقلال دستوری دارند. (پس اگر ادامه مصراع اول چه در معنا و چه در دستور در مصراع دوم بیاید اسلوب معادله نداریم)

3 . همیشه برای تشخیص ، بین دو مصراع « همان طور که » بگذارید .
ریشه نخل کهنسال از جوان افزونتر است / بیشتر دلبستگی باشد به دنیا پیر را

دود اگر باز نشیند کسر شان شعله نیست / جای چشم ابرو نگیرد گرچه او بازتر است
نکته مهم : در اسلوب معادله، ضمیر دو مصراع يك فرد نیست! و باید موضوع و شخص عوض بشود. اگر دیدید هر دو مصراع در مورد اول شخصند یا دوم شخص و ... اسلوب معادله نخواهید یافت . : فزود آتش من، آب را خبر ببرید / اسیر می بردم عم ز کافرم بخريد
اسلوب در کنکور : نظر لطف ز مهر و مه کم کاسه مجوي / خواب اسودگی از چشم نگهبان
مطلب

حرص در هنگام پيري از غلاف آید برون / بال و پر پیدا کند چون مور ماند بیشتر

تست آموزشی

در کدام بیت اسلوب معادله وجود ندارد؟

- 1) گل در این گلشن کجا دارد سر پروای ما / خار هم از سرکشی کی میرود در پای ما
- 2) دل گمان دارد که پوشیده ست راز عشق را / شمع را فانوس پندارد که پنهان کرده است
- 3) دخل بیجاندهد غیر خجالت اثری / تیر کج باعث رسوایی تیرانداز است
- 4) زیور آینه دل، روشنی باشد نه عکس / خانه تاریک را شمع به از صد صورت است

تست آموزشی

در کدام بیت اسلوب معادله و حسن تعلیل ، هر دو وجود دارد ؟

- 1) برفت رونق بازار آفتاب و قمر / ز بس که ره به دکان تو مشتری آموخت
- 2) به پیش چهره ی تو من ز غم دمی نزنم / که پیش آینه دانی که آه نتوان کرد
- 3) عشق در آمد به دل ، رفت ز سر عقل و هوش / روی به ساحل نهد کف چو زند بحر جوش
- 4) شد مخزن لولو صدف از پاکدهانی / گنجینه ی اسرار شود هر که خموش است

